

УДК: 343.8:343.24(477)(045)

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-326-332

Данилевська Юлія Олександрівна,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділення аспірантури (ад'юнктури) і докторантури
Донецького державного університету внутрішніх справ,
yuladan83@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1893-8473

Бичін Сергій Олександрович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування НПУ
Донецького державного університету внутрішніх справ,
Bichin83@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2895-1217

Удод Андрій Миколайович,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування НПУ
Донецький державний університет внутрішніх справ,
andrey8383@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-8029-4878

УХИЛЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ, НЕ ПОВ'ЯЗАНОГО З ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ

Виконання покарань в Україні забезпечується комплексом заходів, серед яких особливе місце посідає регламентація порядку і умов виконання та відбування покарань у Кримінально-виконавчому кодексі України та передбачена в Кримінальному кодексі України відповідальність засудженої особи за ухилення від виконання чи відбування покарань. Так, Кримінальний кодекс України в розділі XVIII Особливої частини «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» передбачає відповідальність за ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389), умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1), злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт (389-2), ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390), невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників (ст. 390-1). Зазначені кримінальні правопорушення відносяться до діянь, які посягають на суспільні відносини у сфері забезпечення здійснення правосуддя та забезпечують здійснення правосуддя в частині виконання покарань.

З огляду на тенденції щодо гуманізації покарань, розширення переліку покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, пропонується дослідити ознаки об'єктивної сторони кримінальних правопорушень, передбачених ст. 389 Кримінального кодексу України «Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі». У результаті проведеного дослідження, під ухиленням від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, пропонують розуміти суспільно-небезпечне діяння (дія або бездіяльність), яке полягає в ігноруванні або недотриманні визначених вироком суду умов виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Ключові слова: покарання; виконання покарання; покарання, не пов'язане з позбавленням волі; ухилення від відбування покарання; засуджений; штраф; позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю; громадські роботи; виправні роботи; пробаційний нагляд.

Danylevska Yu., Bychin S., Udod A. EVASION OF PUNISHMENT NOT RELATED TO IMPRISONMENT

The execution of sentences in Ukraine is ensured by a set of measures, among which a special place is occupied by the regulation of the procedure and conditions for the execution and serving of sentences in the Criminal Code of Ukraine and the liability of a convicted person for evading the execution or serving of sentences, provided for in the Criminal Code of Ukraine. Thus, the Criminal Code of Ukraine in Chapter XVIII of the Special Part "Criminal Offenses against Justice" provides for liability for evasion of punishment not related to deprivation of liberty (Article 389), intentional failure to fulfill an agreement on reconciliation or admission of guilt (Article 389-1), malicious evasion of a person from serving an administrative penalty in the form of community service (389-2), evasion from serving a punishment in the form of restriction of liberty and deprivation of

liberty (Article 390), failure to fulfill restrictive measures, restrictive orders or failure to complete a program for offenders (Article 390-1). The above-mentioned criminal offenses relate to acts that encroach on public relations in the field of ensuring the administration of justice and ensuring the administration of justice in terms of the execution of sentences.

Given the trends towards the humanization of punishments and the expansion of the list of punishments not related to deprivation of liberty, it is proposed to investigate the signs of the objective side of criminal offenses provided for in Article 389 of the Criminal Code of Ukraine "Evasion of punishment not related to deprivation of liberty". As a result of the research, it is proposed to understand evasion of punishment not related to deprivation of liberty as a socially dangerous act (action or inaction), which consists in ignoring or failing to comply with the conditions for serving punishments not related to deprivation of liberty determined by the court verdict.

Keywords: punishment; execution of punishment; punishment not related to imprisonment; evasion of serving a sentence; convict; fine; deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities; community service; correctional work; probation supervision.

Постановка проблеми. Забезпечення виконання покарання є важливим елементом механізму реалізації кримінальної відповідальності, та розглядається як пріоритетний напрям діяльності держави, задекларований у багатьох програмних документах, зокрема, у Стратегії Національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. Так, у п. 46 цього документу визначено, що «громадянин має відчувати себе у безпеці. Україна рішуче налаштована на утвердження конституційного принципу верховенства права, рівності усіх перед законом. З метою реалізації конституційних принципів індивідуальної юридичної відповідальності та невідворотності покарання держава буде: ... забезпечувати виконання призначених судами покарань» [1].

Забезпечення виконання покарань досягається за рахунок регламентації порядку і умов виконання та відбування кримінальних покарань у Кримінально-виконавчому кодексі України з одного боку, та передбаченої в КК України відповідальності засудженої особи за ухилення від виконання чи відбування покарань – з іншого боку. Так, КК України в розділі XVIII Особливої частини «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» передбачає відповідальність за ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389), умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1), злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт (389-2), ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390), невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників (ст. 390-1).

Зазначені кримінальні правопорушення відносяться до діянь, які посягають на суспільні відносини у сфері забезпечення здійснення правосуддя, що утворюють видовий об'єкт. До цієї групи суспільних відносин віднесено лише ті, посягання на які впливають на діяльність органів, що забезпечують здійснення правосуддя – досудового розслідування, виконання покарань, адвокатури, прокуратури, а також тих, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність [2, с. 506]. У межах цього видового об'єкту М. В. Шепітько виділяє підвидові об'єкти і на його думку, ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, посягає на суспільні відносини у сфері забезпечення виконання судового рішення [2, с. 507]. З огляду на викладене, бачимо, що законодавець поставив під кримінально-правову охорону суспільні відносини, які забезпечують здійснення правосуддя в частині виконання покарань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, як кримінальне правопорушення, передбачене ст. 389 КК України, було предметом досліджень таких авторів як О. В. Авраменко, А. В. Байлов, А. М. Бойко, Ю. О. Дем'яненко, З. А. Загиней, Т. М. Луценко, Л. І. Олефір, Л. Г. Остапчук, Л. М. Палюх, В. О. Савченко, С. П. Старосольська, С. І. Халимон, Л. В. Чорнозуб, М. В. Шепітько. Не дивлячись на їхні наукові доробки, з урахуванням бланкетності диспозицій норм, описаних у ст. 389 КК України, змін регулюючого законодавства, вважаємо актуальним дослідити об'єктивну сторону цього кримінального правопорушення.

Мета статті є аналіз ознак об'єктивної сторони кримінальних правопорушень, передбачених ст. 389 КК України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 389 КК України, сформульована як форма бездіяльності – «ухилення засудженого від сплати штрафу або від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю». Отже, обов'язковою ознакою об'єктивної сторони розглядуваного кримінального правопорушення є діяння у формі: 1) ухилення від сплати штрафу; 2) ухилення від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю; 3) ухилення від відбування покарання у виді пробачійного нагляду.

У доктрині кримінального права під ухиленням від покарання пропонують розуміти суспільно-небезпечне діяння (дія або бездіяльність), яке полягає в ігноруванні або недотриманні визначених вироком суду умов виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі [3, с. 6]. Інше тлумачення надає Л. В. Чорнозуб – ухиленням від покарання слід вважати суспільно небезпечне, протиправне умисне діяння: (дія- або бездіяльність) засудженого, спрямоване на відмову від претерпіння негативних для нього наслідків, пов'язаних із застосуванням кримінального покарання, призначеного судом за вчинений ним злочин [4, с. 90].

Порядок виконання покарання у виді штрафу регламентований у главі 5 «Виконання покарання у виді штрафу» розділу II «Виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі» Особливої частини КВК України. Так, у ст. 26 КВК України зазначено, що засуджений зобов'язаний сплатити штраф у місячний строк після набрання вироком суду законної сили і повідомити про це уповноважений орган з питань пробації за місцем проживання шляхом пред'явлення документа про сплату штрафу. Зауважимо, що слід розрізняти ухилення засудженого від сплати штрафу і неможливість такої сплати. В останньому випадку КК України та КВК України передбачають можливість розстрочки виплати штрафу чи заміни покаранням у виді громадських робіт, виправних робіт, позбавленням волі.

Ухилення засудженого від сплати штрафу – це невиконання покладеного обов'язку щодо сплати штрафу за умови можливості вчинення такого діяння. Вивчення вироків, винесених судами щодо осіб, які вчинили ухилення від сплати штрафу, свідчить, що в окремих випадках такі засуджені мали статус «непрацюючий», що могло б поставити під сумнів можливість засудженого сплатити штраф [5; 6; 7]. У інших випадках засуджені до штрафу були працевлаштовані, тож можна вважати, що вони мали можливість виконати обов'язок щодо сплати штрафу, але ухилялися від цього.

Так, вироком Луцького міськрайонного суду Волинської області від 29 листопада 2021 року було встановлено, що «вироком Луцького міськрайонного суду від 18 грудня 2017 року ОСОБА_5 визнано винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України, та признано покарання у виді штрафу в розмірі 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 850 гривень. Вказане судове рішення набрало законної сили 18 січня 2018 року та направлено для контролю за його виконання засудженим до Луцького МРВ філії ДУ «Центр пробації» у Волинській області.

Всупереч вимогам ч. 1 ст. 26 КВК України щодо обов'язку сплатити штраф у місячний строк після набрання вироком суду законної сили та повідомлення про це кримінально-виконавчої інспекції за місцем проживання шляхом пред'явлення документа про сплату штрафу, тобто Луцького МРВ філії ДУ «Центр пробації» у Волинській області, розташованого за адресою: м. Луцьк, вул. Січова, 22, у строк до 18 лютого 2018 року, ОСОБА_5 відповідних дій не вчинив, у зв'язку із чим Луцьким МРВ філії ДУ «Центр пробації» у Волинській області неодноразово вживались заходи, визначені Порядком виконання уповноваженими органами з питань пробації судових рішень про призначення покарання у виді штрафу, затвердженого наказом Міністерства юстиції України № 1301/5 від 27 квітня 2018 року.

Незважаючи на вжиті уповноваженим органом з питань пробації заходи, засуджений ОСОБА_5, продовжуючи свої протиправні дії, спрямовані на умисне ухилення від сплати штрафу, достеменно знаючи про обов'язок виконати вищевказане рішення суду та сплати штраф у визначеному розмірі, будучи дієздатною та працездатною особою, маючи доходи з неофіційних джерел та реальну можливість виконати відповідне рішення суду, без поважних причин, у період часу з 18 лютого 2018 року по 02 листопада 2021 року будь-яких заходів, спрямованих на сплату штрафу не вживав, чим свідомо ухилився від сплати штрафу, призначеного вироком Луцького міськрайонного суду від 18 грудня 2017 року.

Таким чином, ОСОБА_5 інкримінується ухилення засудженого від сплати штрафу, тобто вчинення кримінального проступку, передбаченого ч. 1 ст. 389 КК України». У цьому ж вирокі про ОСОБА_5 зазначено, що він є: громадянином України, уродженцем м. Рибниця, Республіки Молдова, жителем АДРЕСА_1, із вищою освітою, розлученим, працюючим вантажником в ТзОВ «Європек», відповідно до ст. 89 КК України раніше не судимим [8].

Ухилення засудженого від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю – це невиконання покладеного обов'язку щодо утримання від зайняття певних посад чи від зайняття певною діяльністю. Не дивлячись на таке очевидне тлумачення кримінально-правової норми, передбаченої у ч. 1 ст. 389 КК України, інший підхід до визначення змісту ухилення засудженого від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю зазначений у ст. 35 КВК України та у Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, затвердженому наказом Міністерства юстиції України від 29 січня 2019 року № 272/5.

Згідно з ч. 2 ст. 35 КВК України ухиленням від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є невиконання засудженим обов'язків, передбачених ст. 34 КВК України «Обов'язки засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю» – виконувати судові рішення; надавати на вимогу уповноваженого органу з питань пробації документи, пов'язані з виконанням даного покарання; повідомляти уповноважений орган з питань пробації про місце роботи і проживання чи їх зміну; з'являтися за викликом до уповноваженого органу з питань пробації. У ч. 2 ст. 34 КВК України зазначено, що засудженому забороняється без погодження з уповноваженим органом з питань пробації виїжджати за межі України. Судова практика відповідає цій законодавчій регламентації.

Наприклад, вироком Красноградського районного суду Харківської області від 13 березня 2025 року встановлено, що особа була засуджена за ч. 1 ст. 111-1 КК України до покарання у вигляді позбавлення права обіймати посади, пов'язані з виконанням функцій держави та місцевого самоврядування чи надання публічних послуг строком на 10 років. Протягом жовтня-грудня 2024 року засуджена особа неодноразово здійснювала виїзд-в'їзд через державний кордон України, чим скоїла умисні протиправні дії, що виразилися

в ухиленні від відбування покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю [9].

Не дивлячись на обґрунтованість та законність таких судових рішень, викликає сумніви позиція законодавця щодо визнання невиконання засудженим обов'язків, передбачених ст. 34 КВК України, ухиленням від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Видається більш правильним визнавати такі дії порушенням режиму відбування покарання, а не ухиленням від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю.

На нашу думку, зміст покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю полягає в іншому. Зокрема, ми погоджуємося з Г. В. Житник, яка досліджуючи виконання та відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю, дійшла висновку, що вказаний вид кримінального покарання слід розглядати як захід державного примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом та зазначеному в рішенні суду обмеженні прав і законних інтересів особи у сфері певної суспільної діяльності на певний строк, що здійснюється органами пробації. [10, с. 178]

Видається більш традиційним та логічним визнання ухиленням від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю дій засудженої особи щодо невиконання саме обов'язку утриматися від обіймання певних посад чи зайняття певною діяльністю. Так, вироком Теофіпольського районного суду Хмельницької області від 21 травня 2025 року було встановлено, що «ОСОБА_4, будучи засудженим вироком Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 28 грудня 2024 року, крім основного покарання у виді штрафу, до додаткового покарання у виді дворічного строку позбавлення права займатися певною діяльністю, а саме, керування транспортними засобами, який набрав законної сили 19 березня 2024 року, будучи ознайомленим з порядком та умовами відбування додаткового покарання, наслідками порушення умов відбування покарання за вироком та попереджений про настання кримінальної відповідальності у разі ухилення від відбування додаткового покарання, маючи можливість виконувати вирок, не здавши посвідчення водія до уповноваженого органу, 06 січня 2025 року о 13 год. 01 хв. по вулиці Соборна навпроти будинку № 6 в селищі Теофіполь Теофіпольської територіальної громади Хмельницького району Хмельницької області, діючи умисно, достовірно знаючи про наявність вищезазначеного вироку, не маючи достатніх для цього причин, керував автомобілем Opel Combo (НОМЕР_1) та був зупинений поліцейськими за порушення вимог Правил дорожнього руху. ... суд дійшов висновку, що вина ОСОБА_4 в ухиленні від відбування покарання у виді позбавлення права займатися певною діяльністю доведена і його дії вірно кваліфіковані за ч. 1 ст. 389 КК України.» [11].

Частина 2 ст. 389 КК України встановлює кримінальну відповідальність за ухилення засудженого від відбування покарання у виді громадських чи виправних робіт. Для з'ясування змісту об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення необхідно звернутися до глави 8 «Виконання покарання у виді громадських робіт» та глави 9 «Виконання покарання у виді виправних робіт» розділу II «Виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі» Особливої частини КВК України.

Так, у ч. 3 ст. 40 КВК України зазначено, що ухиленням від відбування покарання у виді громадських робіт є: систематичне невиконання встановлених обов'язків, порушення порядку та умов відбування покарання, а також притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, які були вчинені після письмового попередження; невихід більше двох разів протягом місяця на громадські роботи без поважних причин, а також допущення більше двох порушень трудової дисципліни протягом місяця, поява на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння.

Вивчення судової практики свідчить, що суди визнають ухиленням від відбування покарання у виді громадських робіт такі дії (бездіяльність): відпрацювання лише 60 годин з присуджених 200 годин (невихід на громадські роботи) [12]; не явка та не виконання покладених обов'язків безоплатно виконувати суспільно-корисні роботи [13; 14].

У ч. 6 ст. 46 КВК України зазначено які саме дії засудженої особи утворюють ухилення від відбування покарання у виді виправних робіт – систематичне невиконання встановлених обов'язків; порушення порядку та умов відбування покарання; вчинення проступку, за який його було притягнуто до адміністративної відповідальності; допущення більше двох разів протягом місяця прогулів, а також більше двох порушень трудової дисципліни протягом місяця або поява на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння.

Наприклад, вироком Глухівського міськрайонного суду Сумської області від 30 листопада 2022 року було встановлено, що «15 січня 2020 року вироком Глухівського міськрайонного суду Сумської області, ОСОБА_4 засуджений за вчинення злочину передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України до одного року обмеження волі.

Ухвалою Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 12 липня 2021 року ОСОБА_4 замінено невідбуту частину покарання у виді обмеження волі, призначеного вироком Глухівського міськрайонного суду Сумської області від 15 січня 2020 року, на виправні роботи строком 6 місяців 24 дні з

відрахуванням 20% із суми заробітку засудженого в дохід держави щомісячно. 23 липня 2021 року ОСОБА_4 став на облік до Шосткинського районного сектору № 1 філії ДУ «Центр пробації» в Сумській області і 06 серпня 2021 року ознайомився з порядком та умовами відбування покарання та попереджений про кримінальну відповідальність за ч. 2 ст. 389 КК України у разі ухилення від відбування покарання у вигляді виправних робіт. 01 вересня 2021 року ОСОБА_4 почав відбувати покарання у виді виправних робіт, будучи працевлаштованим у фізичної особи-підприємця ОСОБА_6 на посаді водія-експедитора. Однак, починаючи з 01 жовтня 2021 року ОСОБА_4 без поважних причин перестав виходити на роботу і відбувати покарання у виді виправних робіт, внаслідок чого 30 жовтня 2021 року з ним було розірвано трудовий договір за прогули без поважних причин. Зокрема, ОСОБА_4 в порушення умов призначеного покарання у виді виправних робіт допустив 21 день прогулів і 01 жовтня 2021 року, з 04 жовтня 2021 року по 08 жовтня 2021 року, з 11 жовтня 2021 року по 15 жовтня 2021 року, з 18 жовтня 2021 року по 22 жовтня 2021 року, з 25 жовтня 2021 року по 29 жовтня 2021 року на роботу не з'являвся та без поважних причин з призначених судом 6 місяців 24 днів виправних робіт відбув 1 місяць призначеного покарання, чим допустив ухилення від відбування виправних робіт.

Крім того, ОСОБА_4 під час відбування покарання у виді виправних робіт чотири рази притягувався до адміністративної відповідальності.

Отже, ОСОБА_4, будучи ознайомленим з порядком та умовами відбування покарання у вигляді виправних робіт, діючи умисно, без поважних причин, систематично не з'являвся на роботу, де він відбував покарання у виді виправних робіт та таким чином ухилився від відбування цього покарання» [15].

Законом України від 23 серпня 2023 року № 3342 «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань» ст. 51 КК України «Види покарань» була доповнена п. 7-1 – пробаційний нагляд, крім цього, КК України був доповнений ст. 59-1 «Пробаційний нагляд». Одночасно із цим було криміналізовано ухилення засудженого від відбування покарання у виді пробаційного нагляду – ст. 389 КК України «Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі» була доповнена частиною 3. Задля забезпечення виконання нового виду покарання – пробаційного нагляду, КВК України був доповнений главою 11-1 «Виконання покарання у виді пробаційного нагляду».

Згідно з ч. 3 ст. 49-3 КВК України ухиленням від відбування покарання у виді пробаційного нагляду вважається систематичне невиконання засудженим обов'язків, передбачених ст. 49-1 КВК України, або вчинення адміністративних правопорушень, зникнення з місця проживання, створення умисних перешкод для функціонування електронного засобу контролю та нагляду. Там же надається тлумачення ознаки систематичності – систематичним вважається невиконання без поважних причин три і більше разів обов'язків, передбачених ст. 49-1 КВК України, покладених на особу рішенням суду, або вчинення трьох і більше адміністративних правопорушень.

Вибіркове вивчення судової практики застосування ч. 3 ст. 389 КК України свідчить, що суди кваліфікують як ухиленням від відбування покарання у виді пробаційного нагляду такі дії (бездіяльність) у сукупності: не явка особи без поважних причин для реєстрації до органу пробації; не звернення до органу державної служби зайнятості для реєстрації як безробітного та працевлаштування за направленням від органу пробації; не явка до органу пробації на заняття з метою проведення заходів, передбачених пробаційною програмою «Зміна прокримінального мислення» [16].

Висновки. Задекларована нашою державою тенденція щодо гуманізації покарань, розширення переліку покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, з одного боку, та необхідність забезпечення виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, з іншого боку, впливають на оновлення кримінального та кримінально-виконавчого законодавства. Зміни до КК України та КВК України викликають необхідність нових досліджень у сфері кримінального та кримінально-виконавчого права. На нашу думку, дослідження об'єктивних ознак ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, сприятиме правильній кваліфікації зазначеного діяння та формуванню однакової правозастосовчої практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

2. Актуальні проблеми формування сучасної доктрини кримінального права України : монографія / В. Я. Тацій, Л. М. Демидова, В. І. Борисов та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, Л. М. Демидової, В. І. Борисова. Харків. Право. 2021. 632 с.

3. Савченко В.О. Кримінальна відповідальність за ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 22 с.

4. Чернозуб Л.В. Діяння в складі злочину ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. «Право». 2013. Вип. 20. С. 85-91.

5. Вирок Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 13.04.2022 у справі № 357/2413/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103943791>

6. Вирок Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 02.10.2024 у справі 202/11800/24.

Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122045804>

7. Вирок Баглійського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 09.02.2023 у справі № 207/315/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108944265>

8. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 29 листопада 2021 року у справі № 161/20468/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101460802>

9. Вирок Красноградського районного суду Харківської області від 13 березня 2025 року у справі № 626/754/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125839211>

10. Житник Г.В. Виконання та відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю (за матеріалами органів пробації) : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 223 с.

11. Вирок Теофіпольського районного суду Хмельницької області від 21 травня 2025 року у справі № № 685/301/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127504050>

12. Вирок Верховинський районний суд Івано-Франківської області від 20 листопада 2023 року у справі № 938/588/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115013822>

13. Вирок Фрунзівський районний суд Одеської області від 21 березня 2022 року у справі № 517/111/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103713505>

14. Вирок Шевченківський районний суд м.Запоріжжя від 13.06.2023 у справі № 336/5574/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111896782>

15. Вирок Глухівського міськрайонного суду Сумської області від 30 листопада 2022 року у справі № 576/305/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107572931>

16. Вирок Іванківського районного суду Київської області від 10 квітня 2025 року у справі № 366/905/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126493492>

REFERENCES:

1. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku № 392/2020 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of September 14, 2020 “On the National Security Strategy of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 09/14/2020 r. No 392/2020 (2020). Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-350372> [in Ukrainian].

2. Aktualni problemy formuvannia suchasnoi doktryny kryminalnogo prava Ukrainy : monohrafiia / V. Ya. Tatsii, L. M. Demydova, V. I. Borysov ta in.; za zah. red. V. Ya. Tatsiia, L. M. Demydovoi, V. I. Borysova. Kharkiv. Pravo. 2021. 632 s. [in Ukrainian].

3. Savchenko V.O. (2017). Kryminalna vidpovidalnist za ukhylennia vid pokarannia, ne poviazanoho z pozbavleniam voli [Criminal responsibility for avoiding punishment not connected with imprisonment]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv, 22 s. [in Ukrainian].

4. Chornozub L.V. (2013). Diiannia v skladi zlochynu ukhylennia vid vidbuvannia pokarannia, ne poviazanoho z pozbavleniam voli [Actions as part of the crime of evasion of serving a sentence not related to imprisonment]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni H.S. Skovorody*. «Pravo». Vyp. 20. S. 85-91. [in Ukrainian].

5. Vyrok Bilotserkivskoho miskraionnogo sudu Kyivskoi oblasti vid 13.04.2022 u spravi № 357/2413/22 [Verdict of the Bila Tserkva City District Court of Kyiv Region dated April 13, 2022 in case 357/2413/22]. *Yedyni derzhavni reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103943791> [in Ukrainian].

6. Vyrok Industrialnogo raionnogo sudu m. Dnipropetrovska vid 02.10.2024 u spravi 202/11800/24 [Verdict of the Industrial District Court of Dnipropetrovsk dated October 2, 2024 in case 202/11800/24]. *Yedyni derzhavni reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122045804> [in Ukrainian].

7. Vyrok Bahliiskoho raionnogo sudu m. Dniprodzerzhynska Dnipropetrovskoi oblasti vid 09.02.2023 u spravi № 207/315/23 [Verdict of the Bahliyskyi District Court of the city of Dniprodzerzhynsk, Dnipropetrovsk region dated February 9, 2023 in case 207/315/23]. *Yedyni derzhavni reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108944265> [in Ukrainian].

8. Vyrok Lutskoho miskraionnogo sudu Volynskoi oblasti vid 29 lystopada 2021 roku u spravi № 161/20468/21 [Verdict of the Lutsk City District Court of the Volyn region dated November 29, 2021 in case 161/20468/21]. *Yedyni derzhavni reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101460802> [in Ukrainian].

9. Vyrok Krasnohradskoho raionnogo sudu Kharkivskoi oblasti vid 13 bereznia 2025 roku u spravi № 626/754/25 [Verdict of the Krasnogradsky District Court of Kharkiv Region dated March 13, 2025 in case 626/754/25]. *Yedyni derzhavni reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125839211> [in Ukrainian].

10. Zhytnyk H.V. (2017). Vykonannia ta vidbuvannia pokarannia u vydi pozbavlennia prava obiimaty pevni posady chy zaimatys pevnoiu diialnistiu (za materialamy orhaniv probatsii) [Execution and serving a sentence

in the form of deprivation the right to occupy certain positions or engage in certain activities (on materials of probation organizations)] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv, 223 s. [in Ukrainian].

11. Vyrok Teofipolskoho raionnoho sudu Khmelnytskoi oblasti vid 21 travnia 2025 roku u spravi № № 685/301/25 [Verdict of the Teofipol District Court of Khmelnytskyi Region dated May 21, 2025 in case 685/301/25]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127504050> [in Ukrainian].

12. Vyrok Verkhovynskiy raionnyi sud Ivano-Frankivskoi oblasti vid 20 lystopada 2023 roku u spravi № 938/588/23 [Verdict Verkhovyna District Court of Ivano-Frankivsk Region dated November 20, 2023 in case 938/588/23]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115013822> [in Ukrainian].

13. Vyrok Frunzivskiy raionnyi sud Odeskoi oblasti vid 21 bereznia 2022 roku u spravi № 517/111/22 [Verdict Frunze District Court of Odessa Region dated March 21, 2022 in case 517/111/22]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103713505> [in Ukrainian].

14. Vyrok Shevchenkivskiy raionnyi sud m.Zaporizhzhia vid 13.06.2023 u spravi № 336/5574/23 [Verdict Shevchenkivskiy District Court of Zaporizhia dated June 13, 2023 in case 336/5574/23]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111896782> [in Ukrainian].

15. Vyrok Hlukhivskoho miskraionnoho sudu Sumskoi oblasti vid 30 lystopada 2022 roku u spravi № 576/305/22 [Verdict of the Glukhiv City District Court of Sumy Region dated November 30, 2022 in case 576/305/22]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107572931> [in Ukrainian].

16. Vyrok Ivankivskoho raionnoho sudu Kyivskoi oblasti vid 10 kvitnia 2025 roku u spravi № 366/905/25 [Verdict of the Ivankivskiy District Court of Kyiv Region dated April, 10 2025 in case 366/905/25]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126493492> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 23.11.2025

УДК 341.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-332-335

Чернік Світлана Дмитрівна,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри загальноправових дисциплін та державного управління

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка,

e-mail: s.d.chernik@cuspu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-3290-1797

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПОЛОМ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ

У статті досліджено правові та організаційні засади співробітництва України з Європейським поліцейським офісом (Європол) у контексті сучасних безпекових викликів. У дослідженні вивчено генезис інституційного становлення Європолу, що дозволило проаналізувати динаміку розширення повноважень Агентства як інституційного суб'єкта правоохоронної системи Європейського Союзу. Висвітлено роль міжнародних угод у формуванні національного правового поля, зокрема проаналізовано положення Угоди про стратегічне та оперативне співробітництво 2016 року, яка стала нормативним фундаментом для активної протидії транснаціональній організованій злочинності, тероризму та кіберзагрозам. У ході дослідження окреслено функціональний спектр діяльності Європолу та визначено механізми інтеграції національних правоохоронних органів у загальноєвропейський безпековий простір. Деталізовано порядок функціонування Національного контактного пункту, створеного на базі Національної поліції України, та розкрито перелік компетентних державних органів, уповноважених для взаємодії з Агентством. Особливу увагу приділено функціонуванню мережевого додатку SIENA, який забезпечує захищений і оперативний обмін стратегічною та оперативною інформацією між сторонами. Обґрунтовано інституційну значущість офіцерів зв'язку як суб'єктів безпосередньої координації та підтримки розслідувань. Визначено, що участь України у спільних заходах та доступ до аналітичних платформ Європолу суттєво підвищують ефективність розкриття тяжких міжнародних злочинів. У висновках акцентовано, що глибока правова та організаційна інтеграція в систему Європолу є стратегічним пріоритетом, який сприяє адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу та посилює міжнародний авторитет України як надійного партнера у сфері глобальної безпеки.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, правоохоронні органи, Європол, транснаціональна злочинність, Національний контактний пункт, офіцер зв'язку.